

ПИТАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ

УДК 615:378.147

Т.Д. Бублій, С.Ю. Чечотіна

АКТУАЛЬНІСТЬ ПОГЛИБЛЕННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ЩОДО СУЧАСНИХ АНТИГЕРПЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Однією з актуальних проблем сучасної медицини і фармації є вірусні інфекційні хвороби. Серед вірусних хвороб широко розповсюджена герпесвірусна інфекція, а захворювання, асоційовані з вірусами простого герпесу (ВПГ), займають особливе місце в різноманітті своїх «побратимів». Це зумовлено повсюдним поширенням вірусу, персистенцією збудника в організмі інфікованих до кінця життя, значним поліморфізмом клінічних проявів герпетичної інфекції, торпідністю до відомих методів лікування.

За даними різних авторів, інфікованість ВПГ складає 70-95% населення планети, з них у 10-25% виявляють ті чи інші прояви хвороби. Проте захворюваність на герпетичну інфекцію неухильно росте. За даними ВООЗ, вона займає 2-е місце у світі серед вірусних уражень людини, поступаючись лише грипу. З причин смертності від вірусних інфекційних захворювань (за даними ВООЗ) зберігається така ж картина — 35,8% від вірусу грипу та 15,8% від герпесу. При цьому захворюваність і смертність від грипу мають епідемічний або спорадичний характер, а збільшення кількості хворих на ВПГ має стійку тенденцію до постійного зростання [1].

За останні роки спостерігається збільшення питомої ваги герпесвірусних інфекцій у структурі захворювань слизової оболонки порожнини рота в дитячого і дорослого населення на тлі зниження імунологічної резистентності. Рецидивний герпес порожнини рота і губ виникає в більш ніж половини хворих після епізоду гострого захворювання або невстановленого первинного епізоду інфікування [2].

Мета роботи - визначити поширеність захворювань слизової оболонки порожнини рота і губ, асоційованих із ВПГ, серед студентів IV і V курсів стоматологічного факультету та обізнаність май-

бутніх лікарів щодо сучасних антигерпетичних засобів і ефективних методів лікування цієї патології.

Матеріали і методи дослідження

У дослідженні взяли участь 80 студентів-добровольців IV і V курсів стоматологічного факультету, яким було проведене загальноприйняте стоматологічне обстеження та запропоновано заповнити розроблену нами анкету, за допомогою якої ми оцінювали частоту прояву в них захворювань слизової оболонки порожнини рота і губ, асоційованих із ВПГ, і методи лікування цієї патології [3]. Ступінь тяжкості захворювання оцінювали за кількістю виникнення рецидивів за рік.

Результати дослідження та їх обговорення

Результати дослідження показали, що клінічні прояви ВПГ-інфекції (герпетичні ураження губ і слизової оболонки порожнини рота) мають 58 опитуваних (72,5%), що збігається з даними літературних джерел [1, 4, 5, 6]. Серед 80 опитуваних 47 склали жінки, 33 студенти — чоловіки (табл. 1). Середній вік респондентів — 21 рік. За кількістю виникнення рецидивів досліджуваний контингент розділився на такі групи: легкий ступінь тяжкості виявлено у 12 студентів (20,7%), середній ступінь тяжкості виявлено в 36 студентів (62,1%), тяжкий ступінь — у 10 студентів (17,2%). Необхідно зазначити, що прояв рецидивів захворювання 1-2 рази за рік відмічає переважна кількість респондентів. Отже, середній ступінь тяжкості хронічної герпетичної інфекції серед студентів найпоширеніший. Дані щодо розповсюженості та ступені тяжкості захворювань слизової оболонки порожнини рота і губ, асоційованих із ВПГ, за статеву ознакою представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Розповсюдженість і ступінь тяжкості захворювань слизової оболонки порожнини рота і губ, асоційованих із ВПГ, за статевою ознакою

Показники	Жінки, %	Чоловіки, %
Кількість опитуваних	58,8	41,2
Кількість хворих	42,5	30,0
Ступінь тяжкості:		
легкий	20,6	33,4
середній	67,6	45,8
тяжкий	11,8	20,8

Нами встановлено, що практично всі студенти проводять лікування герпетичних уражень

(98,3 %), але переважна більшість займаються самолікуванням (рис.).

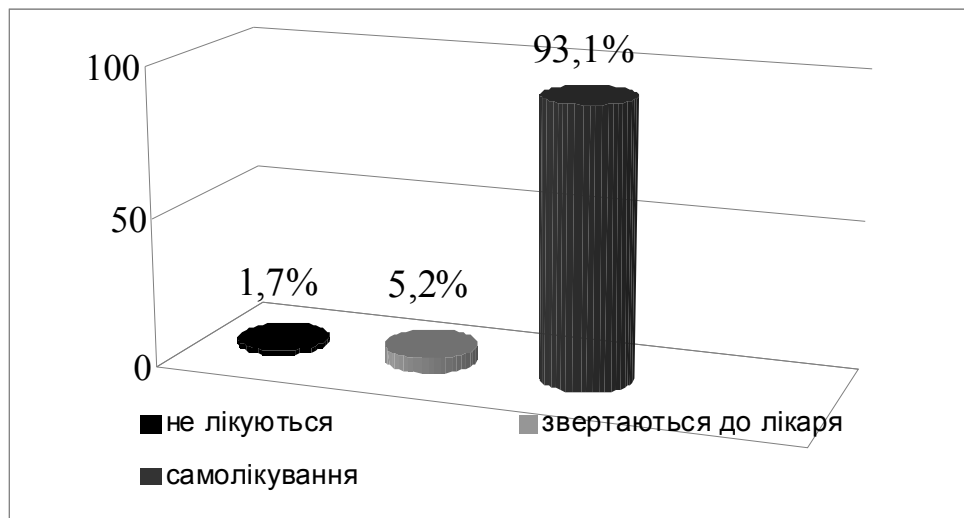

Рис. Структура лікування герпетичних уражень порожнини рота студентами за результатами опитування

На запитання «Які противірусні лікарські препарати застосовували для лікування?» 70,7 % опитаних студентів назвали лікарський засіб «Герпевір», 29,3 % — «Ацикловір». Переважна більшість хворих обмежувалась місцевою терапією. Ацикловір - противірусний препарат групи аналогів нуклеозидів, механізм дії якого пов'язаний із пригніченням синтезу вірусної ДНК і реплікації вірусів шляхом конкурентного інгібування вірусної ДНК-полімерази. Треба зазначити, що **ацикловір** — це міжнародна непатентована назва препарату (код АТС J05A B01), цей засіб має велику кількість торговельних назв: **акловір, ацигерпін, ацик, герплекс, герпевір, зовіракс, лізавір, ловір, медовір, суправірин, цикловір**. Низька обізнаність студентів щодо міжнародних непатентованих і торговельних назв противірусних препаратів, недостатнє володіння інформацією щодо інших груп антигерпетичних засобів підкреслюють актуальність поглиблення вивчення цих питань у навчальному процесі. Останнім часом збільшилася кількість повідомлень про розвиток у процесі лікування стійкості ВПГ до ацикловіру. Можливими механізмами такої резистентності є відсутність індукції вірусом специфічної тимідинкінази або його генетичні зміни — тоді фермент не може фосфорилувати ацикловір. Однією з причин може бути мутація в гені ДНК-полімерази, що призводить до зниження чутливості до гальмівної дії ацикловір-

трифосфату і паралельно валацикловіру, фамцикловіру також [7]. У цих випадках слід використовувати антигерпетики, які не потребують активації цими ферментами, наприклад, фоскарнет. Проявляють активність відносно ацикловір-резистентних штамів вірусу герпесу такі препарати як відарабін, цитарабін, рибавірин, денотівір, пенцикловір або препарати прямої віруліцидної дії та різних хімічних груп (табл. 2).

У лікуванні вірусних захворювань слизової оболонки порожнини рота і герпетичних уражень зокрема необхідно дотримуватися загальних принципів. Терапія має бути комплексною, етіотропною, патогенетичною, симптоматичною, необхідно проводити загальне і місцеве лікування, пролонгувати ремісію, запобігати рецидиву хвороби. Принципи лікування хворих ґрунтуються на знаннях причин і механізмів розвитку захворювання з урахуванням даних загального і стоматологічного статусів [8].

У своїй роботі лікар-стоматолог повинен дотримуватися протоколу діагностики і лікування вірусних хвороб. Однак вибір лікарського засобу, схеми і дози призначення вимагають індивідуального підходу з урахуванням конкретних етіологічних чинників, механізмів розвитку хвороби і стану пацієнта. За літературними даними, лікарські препарати, які застосовують для терапії вірусних інфекцій, за характером дії можна поділити на такі групи:

1. Етіотропні, які діють на збудника захворювання.

2. Імунотропні, які прямо чи опосередковано впливають на діяльність імунної системи організму та виправляють порушення імунітету, що виникають у процесі хвороби.

3. Патогенетичні, дія яких спрямована на боротьбу з інтоксикацією, судинними ураженнями, органними порушеннями, алергічними і запальними реакціями.

4. Симптоматичні, які усувають супутні симптоми захворювання.

Загальна терапія ВПГ-інфекції охоплює застосування протівірусних препаратів, імуномодуляторів, жарознижувальних, знеболювальних, антигістамінних засобів; проведення дезінтоксикаційної терапії, дієтотерапії. Для місцевого лікування

призначають протівірусні препарати, місцеві анестетики, антисептики, протизапальні препарати, кератопластичні засоби, ферментні препарати.

Збагачення сучасної медичної та стоматологічної науки новими методами лікування герпесвірусних захворювань дозволяє підвищити ефективність лікувально-профілактичних заходів шляхом запровадження сучасних протівірусних препаратів та ефективних засобів патогенетичної терапії [2]. Герпесвірусні інфекції сприяють розвитку вторинного імунодефіциту, своєю чергою вторинний імунодефіцит сприяє активації вірусів. Тому раціональна терапія хвороб, викликаних герпесвірусами, проводиться препаратами етіотропної і/або імуномодулювальної дії [7]. Групи лікарських засобів для терапії герпетичної інфекції наведені в табл. 2.

Таблиця 2
Групи антигерпетиків зі своїми представниками

Міжнародна непатентована назва	Торговельна назва
1. Аналоги нуклеозидів (аномальні нуклеозиди)	
Ацикловір	Акловір, Ацигерпін, Ацик, Герпекс, Герпевір, Зовіракс, Лізавір, Ловір, Медовір, Суправірін, Цикловір
Валацикловір	Валтрекс
Ганцикловір	Цимевен
Пенцикловір	Феністил пенцивір, Пенцивір, Вектавір
Фамцикловір	Фамвір
Цидофовір	Вістид
Бривудин	Гелпін
Відарабін	Віра-МП
Цитарабін	
Ідоксуридин	Герпезил, Герпетил, Герплекс, Ідексур, Офтаніду, Ідувіран, Керацид, Левоїодин, Стоксил
Трифлуридин	Віроптік, Тригерпін
Рибавірін	Віроріб, Лівел, Максвірін, Гепавірін, Копегус, Рібасфер, Триворин, Віразол, Ребетол, Рибамідил, Рибарин, Рибавін, Рибалег, Трибавірін
2. Похідні фосфонові кислоти (аналоги пірофосфату)	
Фоскарнет натрій	Гефін, Тріаптен, Фоскавір
Фосфонет	
3. Препарати прямої віруліцидної дії	
Алпізарин, Бонафтон, Оксолін, Теброфен, Флореналь, Хелепін, Флакозид	
4. Інтерферони природні та рекомбінантні	
Альфаферон, Інфагель, Егіферон, Лаферон, Роферон, Інрек, Інтрон-А, Фрон, Авонекс, Борофор, Віферон	
5. Індуктори інтерферону	
Аміксин, Неовір, Циклоферон, Полудан, Кагоцел, Рогасин, Саврац, Мегасин, Ларифан, Ридостин	
6. Імуномодулятори	
Амізон, Галавіт, Інозин пранобекс (Гропрінозин), Імунофан, Лікопід, Ронколейкін, Поліоксидоній, Рибоксин	
7. Протівірусні препарати різних хімічних груп	
Амізон, Кагоцел, Протефлазид, Протект-флавозид, Флавозид, Герпес Сімплекс-нозод-ін'єль, Інозин пранобекс (Гропрінозин), Вобе-мугос Є, Гліциризинова кислота, Панавір, Денотівір (Вратизолін)	
8. Вакцини	
Вакцина полівалентна герпетична із штамів ВПГ-1/2 Вакцина жива проти вітряної віспи (в Україні не застосовується)	
9. Засоби імунозамісної терапії	
Імуноглобулін людини проти ВПГ-1 (Гаммалін) Імуноглобулін людини проти ВПГ-2	

Висновок

Отже, за результатами наших досліджень клінічні прояви ВПГ-інфекції (герпетичні ураження губ і слизової оболонки порожнини рота) спостерігаються в 72,5% студентів IV і V курсів стоматологічного факультету з переважанням середнього ступеня тяжкості. Переважна більшість опитаних займаються самолікуванням і мають низьку обізнаність щодо міжнародних непатентованих і торговельних назв протівірусних препаратів. Тому виникає потреба в підвищенні компетентності майбутніх лікарів-стоматологів щодо знання фармакології антигерпетичних засобів із урахуванням можливої резистентності ВПГ до препаратів, методів раціонального лікування пацієнтів із гострим і рецидивним герпесом порожнини рота. У своїй роботі лікар-стоматолог повинен дотримуватися протоколів надання медичної допомоги. Лікування має бути комплексним, охоплювати заходи загальної та місцевої дії, профілакувати рецидив хвороби. Тривалість, інтенсивність і необхідний обсяг лікування хворих насамперед базуються на визначенні стадії, клінічної форми і тяжкості перебігу герпетичного процесу. У зв'язку з цим вибір найоптимальнішого методу терапії, препарату і схеми його призначення має ґрунтуватися на ретельному зборі анамнезу і клініко-лабораторному обстеженні пацієнта.

Література

1. Супрун Э.В. Рациональные подходы к терапии герпес-вирусных инфекций / Э.В. Супрун, А.Ф. Пи-

минов, С.Н. Ролик // Аптека. – 2013. – №885 (14). – С. 11-12.

2. Савичук Н.О. Превентивна та протирецидивна терапія захворювань слизової оболонки порожнини рота й губ, асоційованих з вірусами герпесу / Н.О. Савичук // Современная стоматология. – 2011. – № 5. – С. 35-38.
3. Бублий Т.Д. Распространенность и течение герпетической инфекции среди студентов IV и V курсов стоматологического факультета / Т.Д. Бублий, Ю.В. Сидаш, В.М. Соловьёв // Світ медицини та біології. – 2013. – №2 (37). – С. 16-18.
4. Исаков В.А. Герпесвирусная инфекция: рекомендации для врачей / В.А. Исаков, С.Б. Рыбалкин, М.Г. Романцов. - Санкт-Петербург, 2006. - 145 с.
5. Халдин А.А. Простой герпес: этиология, патогенез, диагностика, лечение / А.А. Халдин, Д.В. Игнатъев, А.Н. Васильев // Consilium medicum. Дерматология. – 2009. – № 1. – С. 35-39.
6. Частота і структура герпетичних уражень слизової оболонки порожнини рота й шкіри у дітей / К.Є. Іщейкін, С.О. Білоконь, Л.Г. Павленко, Н.П. Білоконь // Український журнал дерматології, венерології, косметології. – 2011. – №4 (43). – С. 81-86.
7. Ершов Ф.И. Антивирусные препараты: справ. / Ф.И. Ершов [2-е изд.]. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2006. – 312 с.
8. Петрушанко Т.О. Вірусні інфекції, прояви в щелепно-лицевій ділянці, фармакотерапія та профілактика: навчальний посібник / Т.О. Петрушанко, С.Ю. Чечотіна, Т.Д. Бублий. – Полтава, 2013. – 170 с.

Стаття надійшла**3.09.2013 р.****Резюме**

За нашими дослідженнями, поширеність герпетичних уражень порожнини рота в студентів IV і V курсів стоматологічного факультету складає 72,5% із переважанням середнього ступеня тяжкості (62,1%). Більшість хворих займаються самолікуванням та обмежуються місцевою терапією. Низька обізнаність студентів щодо міжнародних непатентованих і торговельних назв протівірусних препаратів, недостатнє володіння інформацією щодо інших груп антигерпетичних засобів підкреслюють актуальність поглиблення вивчення цих питань у навчальному процесі.

Ключові слова: студенти, герпетична інфекція, поширеність, антигерпетичні препарати.

Резюме

По данным нашего исследования, распространенность герпетических поражений полости рта у студентов IV и V курсов стоматологического факультета составляет 72,5% с преобладанием средней степени тяжести (62,1%). Большинство пациентов занимаются самолечением и ограничиваются местной терапией. Низкая осведомленность студентов о международных непатентованных и торговых названиях противовирусных препаратов, отсутствие информации о других группах антигерпетических средств подчеркивают актуальность углубления изучения этих вопросов в процессе обучения.

Ключевые слова: студенты, герпетическая инфекция, распространенность, антигерпетические препараты.

Summary

According to the data of our study, the prevalence of herpetic lesions of the oral cavity (of 4-5 year students of dental department) is 72.5% of predominantly moderate severity (62.1%). Most patients do self treatment and are limited to local therapy. Students have low awareness about nonproprietary and trade names of antiviral drugs. The lack of information about other groups of antiviral drugs emphasize the relevance of deepening the study of these issues during the learning process.

Key words: students, (herpetic lesion), prevalence, antiviral drugs.